



Sygn. akt IV KK 682/19

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Tomasz Artymiuk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Przemysław Kalinowski

SSN Jarosław Matras

Protokolant Małgorzata Gierczak

w sprawie **A. F.**

obwinionej z art. 121 § 1 k.w.,

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 17 grudnia 2020 r.

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść

od wyroku nakazowego Sądu Rejonowego w C.

z dnia 27 marca 2018 r., sygn. akt VII W (...)

**uchyla zaskarżony wyrok nakazowy i na podstawie art. 5 § 1
pkt 4 k.p.w. w zw. z art. 54 § 1 k.w. umarza postępowania, a jego
kosztami obciąża Skarb Państwa.**

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w C. wyrokiem nakazowym z dnia 27 marca 2018 r., sygn. akt VII W (...), uznał A. F. za winną tego, że „w dniu 23 maja 2017 r. około godz. 16.41 w Ś., pomimo nieuiszczenia dwukrotnie nałożonej kary pieniężnej określonej w taryfie K., po raz trzeci w ciągu roku, bez zamiaru uiszczenia należności, wyłudziła

przejazd tramwajem linii nr [...] na szkodę K. K.”, tj. wykroczenia z art. 121 § 1 k.w. i za to wymierzył jej karę miesiąca ograniczenia wolności polegającej na wykonywaniu nieodpłatnej, kontrolowanej pracy na cele społeczne w wymiarze 20 godzin oraz zasądził od obwinionej na rzecz Skarbu Państwa zryczałtowane wydatki postępowania i opłatę.

Wobec niezłożenia sprzeciwu wyrok ten uprawomocnił się w dniu 26 kwietnia 2018 r.

Kasację od powołanego wyżej orzeczenia na korzyść obwinionej wniósł Prokurator Generalny zarzucając „rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisu prawa procesowego, a mianowicie art. 93 § 2 k.p.w., polegające na przyjęciu, iż okoliczności czynu i wina obwinionej nie budzą wątpliwości, konsekwencją czego było wydanie wyroku nakazowego, podczas gdy w chwili orzekania rzetelna ocena tych okoliczności nie była w ogóle możliwa, albowiem nie przeprowadzono żadnych czynności wyjaśniających, a nadto nie zweryfikowano, czy A. F. została skutecznie wezwana na przesłuchanie w charakterze osoby, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie i czy została powiadomiona o tym, jaki czyn się jej zarzuca, jak również - z naruszeniem art. 54 § 7 k.p.w. - nie pouczone jej o możliwości nadesłania wyjaśnień do właściwego organu w terminie 7 dni od odstąpienia od przesłuchania, jeżeli byłoby ono połączone ze znacznymi trudnościami, co finalnie winno skutkować skierowaniem sprawy do rozpoznania na rozprawie w celu wyjaśnienia wszystkich istotnych dla merytorycznego rozstrzygnięcia okoliczności”. W oparciu o tak sformułowany zarzut skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu w C. do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Podniesiony przez Prokuratora Generalnego zarzut rażącego i mającego istotny wpływ na treść zaskarżonego wyroku nakazowego naruszenia prawa procesowego jest oczywiście zasadny, co umożliwiło uwzględnienie kasacji na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

Zgodnie z art. 93 § 2 k.p.w. orzekanie w postępowaniu nakazowym może nastąpić, jeżeli okoliczności czynu i wina obwinionego nie budzą wątpliwości.

Ziszczenie się wskazanego warunku wymaga dokonania ustaleń, w świetle których zaistnienie czynu zabronionego jako wykroczenia, sprawstwo oraz wina obwinionego są więc niewątpliwe. Brak owych wątpliwości musi wynikać z załączonego do wniosku o ukaranie, a uznanego przez sąd za ujawniony, materiału dowodowego (zob. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 4 kwietnia 2018 roku, V KK 112/18 i z dnia 14 czerwca 2018 r., II KK 212/18).

W niniejszej sprawie warunki te nie wystąpiły.

Analiza akt nie pozostawia wątpliwości, że po złożeniu w dniu 22 listopada 2017 r. przez K. w K. (K.) pisemnego zawiadomienia o wykroczeniu, do którego dołączono kopie trzech protokołów wezwań do uiszczenia przez A. F. opłaty dodatkowej: z dnia 9 maja 2017 r., z dnia 10 maja 2017 r. i z dnia 23 maja 2017 r. (k. 4-5), w zasadzie zaniechano przeprowadzenia czynności wyjaśniających określonych w art. 54 § 1 k.p.w.

Nie ustalono w związku z tym jednoznacznie, czy osoba uwidoczniiona na owych protokołach jest faktycznie tą, która bez zamiaru uiszczenia należności wyłudzała przejazd środkiem komunikacji miejskiej. W szczególności w toku postępowania wyjaśniającego nie przesłuchano A. F. w charakterze osoby, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o ukaranie. Wprawdzie w aktach sprawy znajduje się kserokopia poświadczenia odbioru przez wymienioną wezwania na dzień 11 stycznia 2017 r., ale nie wiadomo w jakiej sprawie i charakterze miałyby ona stawić się w jednostce Policji (k.8). Co więcej zarzucany jej czyn został popełniony w dniu 23 maja 2017 r., a zatem wezwanie nosi datę dużo wcześniejszą. Ma racje Prokurator Generalny, że może to świadczyć o wystąpieniu oczywistej omyłki pisarskiej w dacie z uwagi na początek roku i faktycznie owo wezwanie było wystawione na dzień 11 stycznia 2018 r. oraz we wskazanym terminie odebrane, tym niemniej ta okoliczność nie została w żaden sposób zweryfikowana. Wobec nieprzesłuchania A. F. nie sposób również stwierdzić w oparciu o jakie dane ustalono informacje o jej warunkach rodzinnych, osobistych (zdrowotnych) i majątkowych oraz o zatrudnieniu i karalności (k. 1).

Zgodzić należy się również ze skarżącym, że wprawdzie orzekanie w postępowaniu nakazowym nie wymaga przesłuchania w roli obwinionego osoby, co do której istnieje uzasadniona podstawa do sporządzenia przeciwko niej wniosku o

ukaranie (art. 54 § 7 k.p.w.), to tym niemniej zgromadzony w aktach materiał dowodowy powinien być na tyle jednoznaczny, że nie wywołuje żadnych istotnych zastrzeżeń zarówno co do winy obwinionego, jak i okoliczności popełnienia zarzucanego mu czynu. Nadto, w sytuacji odstąpienia od przesłuchania w charakterze obwinionego określonej osoby (jeżeli byłoby ono połączone ze znacznymi trudnościami), należy przesłać jej stosowne pouczenie o możliwości nadesłania wyjaśnień do właściwego organu w terminie 7 dni od odstąpienia od przesłuchania, co należy udokumentować notatką urzędową (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 grudnia 2017 roku, II KK 389/17). W aktach sprawy znajduje się co prawda pouczenie o uprawnieniach i obowiązkach obwinionego w postępowaniu w sprawie o wykroczenie (k. 6), to jednakże brak jest w nim wprost odwołania się do treści art. 54 § 7 k.p.w. Kwestii tej nie rozstrzyga również treść notatki urzędowej sporządzonej przez funkcjonariusza Policji, która nie zawiera informacji, czy obwinioną faktycznie pouczone o wynikających z tego przepisu uprawnieniach (k. 7).

Ujawnione zaszłości rodzą wątpliwość czy A. F. została skutecznie wezwana na przesłuchanie w charakterze obwinionej, czy powiadomiono ją o treści zarzutu, w związku z którym prowadzone było niniejsze postępowanie, jak również czy dopełniono leżące po stronie organu procesowego obowiązku wynikającego z art. 54 § 7 in fine k.p.w.

Powyższe uchybienia, trafnie wytknięte w kasacji, wskazują na rażące naruszenie przepisów prawa procesowego, tj. art. 93 § 2 w zw. z art. 54 § 1 i 7 k.p.w. Mogły one mieć istotny wpływ na treść wyroku, gdyż nie wyjaśniono w sposób jednoznaczny okoliczności popełnienia przez obwinioną zarzucanego jej czynu i naruszono jej prawo do obrony, nie sprawdzając prawidłowości wezwania na przesłuchanie w charakterze obwinionej oraz nie pouczając o prawie do nadesłania wyjaśnień w sytuacji określonej w art. 54 § 7 k.p.w. Implikowało to uchylenie zaskarżonego wyroku nakazowego.

Nie było natomiast możliwe wydanie postulowanego w kasacji orzeczenia następczego. Wprawdzie w dacie wniesienia kasacji nie upłynął jeszcze 3 letni okres od daty popełnienia wykroczenia (art. 45 § 1 k.w.), jednakże zakończenie biegu tego terminu nastąpiło przed datą orzekania przez sąd kasacyjny w związku z

czym nie znajdował zastosowania przepis art. 45 § 2 k.w. Obligowało to Sąd Najwyższy do umorzenia postępowania w oparciu o regulację art. 5 § 1 pkt 4 k.p.w.

Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania znajduje podstawę w treści art. 119 § 2 pkt 1 k.p.w.